

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Факультет соціології

Кафедра соціальних структур та соціальних відносин
Кафедра теорії та історії соціології

2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СОЦІАЛЬНІ НЕРІВНОСТІ В СУЧАСНИХ СУСПІЛЬСТВАХ
для студентів**

галузь знань	05 соціально-поведінкові науки
напрямок підготовки	054 «Соціологія»
Освітня програма	Соціологія
освітній рівень	бакалавр
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2025/2026
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладачі: Ольга ІВАЩЕНКО, Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

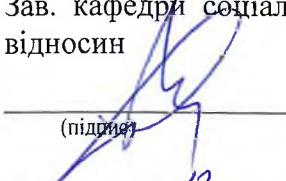
на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__р.

КИЇВ – 2025

Розробили: Ольга ІВАЩЕНКО, к.соц.н., доцентка
Тетяна ЧЕРВІНСЬКА, к.соц.н., доцентка

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри соціальних структур та соціальних
відносин

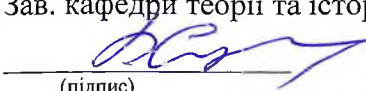

(підпис)

Олег МАЗУРИК

Протокол № 13 від 28 серпня 2025 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав. кафедри теорії та історії соціології

(підпис)

Володимир СУДАКОВ

Протокол № 18 від 28.08 2025 р.

Схвалено науково-методичною комісією факультету соціології

Протокол №13 від 28 серпня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії

Тетяна ЧЕРВІНСЬКА

1. Мета дисципліни – формування у студентів фахового знання щодо основних проявів соціальних нерівностей в сучасних суспільствах, теоретичних підходів до пояснення сучасних соціальних нерівностей і факторів, що їх утворюють.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Знати основні соціологічні теорії та методи наукового аналізу.
2. Вміти працювати із різними джерелами інформації та даних.
3. Володіти елементарними навичками пошуку та відбору релевантної інформації, критичного аналізу, співставлення різних позицій.

3. Анотація навчальної дисципліни: Основним фокусом є опанування тематикою соціальних нерівностей сучасних суспільств в умовах глобалізаційних процесів та пострадянського шляху розвитку українського суспільства. Соціологічні дослідження соціальних нерівностей, дискусії щодо співвідношення соціальної (не)рівності та соціальної (не)справедливості, соціальні наслідки нерівностей у сучасних суспільствах. Стратифікаційне упорядкування соціальних нерівностей та їх форм в класичній та сучасній соціології. Вивчення проявів соціальних нерівностей, а саме: економічні, політичні, інформаційні, гендерні, расові, класові та інші форми соціальних нерівностей задля аналізу соціального сприйняття нерівностей в міжнародних і українських соціологічних дослідженнях.

4. Завдання (навчальні цілі):

- оволодіти базовим соціологічним знанням про соціальні нерівності як складну систему, а також про соціологічні індикатори та способи аналізу та дослідження, понятійно-категоріальним апаратом гендерної теорії;
- сформулювати: вміння здійснювати аналіз соціально-економічних нерівностей та стратифікації, знаходити та узагальнювати відповідну інформацію, враховувати її в аналізі проблем соціально-економічного розвитку суспільств; базові навички гендерного аналізу соціальних явищ і процесів
- розвинути соціальну чутливість до проявів соціальних проблем, критичне мислення.

Що спрямовано на формування наступних компетентностей:

- СК01 Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.
- СК03 Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Знати результати сучасних соціологічних досліджень ключових проблем соціальних нерівностей	Лекція, практичне, самостійна робота	Усна відповідь та виконання завдань на практичних заняттях, творча контрольна робота (есе-саморефлексія), контрольна робота 1	15
1.2	Знати систему базових соціологічних індикаторів дослідження соціальних нерівностей	Лекція, практичне, самостійна робота	Усна відповідь та виконання завдань на практичних заняттях, творча контрольна робота (есе-саморефлексія), контрольна робота 1	15
1.3	Знати особливості гендерного підходу до аналізу соціальних явищ; понятійно-категоріальний апарат гендерної теорії	Лекція, практичне, самостійна робота	Обговорення та практичні завдання на заняттях, контрольна робота 2	15
2.1	Вміти працювати з соціальною інформацією, даними соціологічних досліджень, співвідносити соціологічні висновки з результатами статистичних даних та економічних досліджень	Лекція, практичне, самостійна робота	Усна відповідь та виконання завдань на практичних заняттях, творча контрольна робота (есе-саморефлексія), контрольна робота 1	15

2.2	Вміти виявляти, аналізувати та інтерпретувати актуальні проблеми соціальних нерівностей	Лекція, практичне, самостійна робота	Дискусії та аналіз кейсів на практичних заняттях	15
2.3	Мати базові навички здійснення гендерного аналізу соціальних явищ і процесів	Лекція, практичне, самостійна робота	Групові та індивідуальні роботи на практичних заняттях	15
3.1	Розвиток навичок комунікації та роботи в команді	Лекція, практичне, самостійна робота	Усна відповідь та виконання завдань на практичних заняттях	5
4.1	Вміти відповідально виконувати індивідуальні завдання	Практичне, самостійна робота	Усна відповідь та виконання завдань на практичних заняттях, творча контрольна робота (есе-саморефлексія)	5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)		1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1	4.1
Програмні результати навчання (назва)									
ПРН03. Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі.		+	+	+		+	+		
ПРН04. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.				+	+			+	+
ПРН15. Здійснювати соціологічний аналіз соціальних структур і процесів на мікро-, мезо- та макrorівні		+		+		+	+		+

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

Види робіт	Бали	
	Min.	Max.
Індивідуальна та групові роботи на практичних заняттях (РН1.1, РН1.2, РН 1.3, РН2.1, РН2.2, РН2.3, РН3.1, РН4.1)	18	30
Творча контрольна робота (есе-саморефлексія) (РН 1.1, РН 1.2, РН 2.1, РН4.1)	6	10
Контрольна робота 1 (РН 1.1, РН 1.2, РН 2.1)	18	30
Контрольна робота 2 (тест) (РН 1.3)	18	30
Разом	60	100

- підсумкове оцінювання: у формі заліку. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів.

7.2 Організація оцінювання:

1. Індивідуальна та групові роботи на практичних заняттях – за темами 1-12.
2. Творча контрольна робота (есе-саморефлексія) – після теми 5.
3. Контрольна робота 1 – за темами 1-7.
4. Контрольна робота 2 (тест) – за темами 8-12.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Номер та назва теми	Кількість годин		
	Лекції	Практичні заняття	Самост. робота
Частина 1. Соціальна нерівність: теоретичні засади та емпіричні дослідження			
1. Вступ. Чи можлива соціальна рівність? Класики соціології про нерівність.	2	2	4
2. Економічна нерівність та способи її вимірювання. Бідність в Україні.	2	2	4
3. Стратифікаційне упорядкування нерівностей та його основні форми	2	2	4
4. Соціально-структурні чинники соціальної стратифікації. Етнічна та расова стратифікація	2	2	4
5. Ейджизм і вікова нерівність в стратифікаційному упорядкуванні.	2	2	4
6. Глобальна нерівність та способи її моніторингу. «Соціальна нерівність» в міжнародному порівняльному дослідженні ISSP	2	2	6
7. Соціальні нерівності в сучасному українському суспільстві	2	2	6
Всього за 1 частину	14	14	32
Частина 2. Гендерні нерівності в сучасному суспільстві			
8. Понятійний апарат та концептуальні засади гендерної теорії. Гендер і влада	4	2	6
9. Соціально-конструктивістський підхід в гендерній теорії	2	2	6
10. Гендерний порядок. Гендеровані соціальні інститути	4	4	8
11. Гендерні ролі та стереотипи	2	2	6
12. Гендероване насильство	2	4	6
Всього за 2 частину	14	14	32
РАЗОМ	28	28	64

Загальний обсяг 120 год, в тому числі:

Лекцій – 28 год.

Семінарів - 28 год.

Самостійна робота – 64 год.

9. Рекомендовані джерела:

Основна:

1. Гендер для медій: Підручник з гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей / За ред. М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманової.

- Видання третє, виправлене і доповнене. – Київ: Критика 2017. URL: https://ua.boell.org/sites/default/files/gender_dlya_medii_2017.pdf
2. Гіденс Е. Соціологія. К. Основи. 1999. – С. 324–334.
 3. Детермінанти соціально-економічної нерівності в сучасній Україні : монографія / [Балакірева О.М., Головенько В.А., Дмитрук Д.А. та ін.] ; за ред. канд. соціол. наук О.М. Балакіревої ; НАН України ; Ін-т екон. та прогнозів. – К., 2011. – 592 с.
 4. Кімел М. Гендероване суспільство/ Пер.з англ. – К.: Сфера, 2003. URL: https://gender.org.ua/images/lib/genderovane_suspil.pdf
 5. Лібанова Е. Бідність населення України: методологія, методика та практика аналізу. Умань: Видавець Сочінський М.М., 2020.- Р.3: С. 119-181.
 6. Сорока Ю., Зуб Т. «Відмова від багатства» та зміни в сприйнятті соціальної нерівності// Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2008. – №1. – С. 222–236.
 7. Штомпка П. Соціологія. Аналіз суспільства. - К.: 2021. – С.435-498

Додаткова:

1. Брайчевська О., Малиновська О., Попсон Н., Рубл Б. «Нетрадиційні» мігранти у Києві: сім років потому. –К., 2009. Розділ 3, Розділ 5
2. Кісь О. Моделі конструювання гендерної ідентичності жінки в сучасній Україні// Незалежний культурологічний часопис «І». – 2003. - № 27 – С.34-58.
3. Марценюк Т Гендерна рівність і недискримінація: посібник для експертів і експерток аналітичних центрів. - Київ, 2014. - 65 с.
4. Стігліц Дж. Ціна нерівності. Як теперішнє поділене суспільство загрожує нашому майбутньому. «Темпора», 2017, С. 61-208, 393-424
5. Оксамитна С., Хмелько В. Соціальна ексклюзія в Україні на початковій стадії реставрації капіталізму // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2004. – № 3. – С. 66–77.
6. Стрельник О. Гендерна нерівність: теоретико-методологічні підходи до інтерпретації// Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2005. – № 4. – С.147–154.
7. Червінська Т., Соболевська М., Мороз Є. Сексуальне насильство як інструмент війни: гендерно-зумовлене насильство в контексті збройних конфліктів// Актуальні проблеми філософії та соціології. – №51. – 2024. – С.169-175.
8. Червінська Т.Г., Соболевська М.О. Часовий вимір гендерної нерівності// Актуальні проблеми філософії та соціології. – № 31. – 2021. – С. 74-78.
9. Шестаковський О. Гендерна нерівність на ринку праці України: структурні передумови і тривкі стереотипи. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Соціологія. – №4 (2013). – С.49-53.
10. Connell, R. Gender and Power: Society, the Person and Sexual Politics. 1987.
11. West, C.; Zimmerman, D. Doing gender. Gender & Society. Vol. 1, No. 2 (Jun., 1987). – P. 125-151.